

3. Куземо Л. Педагогічні умови підготовки вихователів до реалізації індивідуального підходу в роботі з дошкільниками / Леся Куземо // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький Державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»: Збірник наукових праць: Педагогіка. Психологія. Філософія / гол. ред. В.П. Коцур. – Переяслав-Хмельницький, 2012. – Вип. 27. – С. 157-162.
4. Концепція Державної цільової програми розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1721-2010-%D1%80>.
5. Краткий психологический словарь / сост. Л.А. Карпенко; под ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – Ростов на Дону: Феникс, 1998. – 512 с.
6. Семенов В. Г. Динамическая классификационная модель игры / В.Г. Семенов. – К.: АН СССР, 1984. – 198 с.

Куземо Л.В., Кузавка И.В.

Киевский университет имени Бориса Гринченко

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ К ПРОЕКТИРОВАНИЮ КОМПЬЮТЕРНЫХ ДИДАКТИЧЕСКИХ ИГР ДЛЯ ДОШКОЛЬНИКОВ

Аннотация

Статья посвящена проблеме профессиональной подготовки воспитателей дошкольных учебных заведений с учетом современных тенденций обновления содержания и технологий дошкольного образования. Раскрыты основные требования к знаниям и умениям воспитателей по внедрению компьютерных технологий в работе с детьми дошкольного возраста и механизмы их формирования. Обосновано педагогические условия их подготовки к проектированию компьютерных дидактических игр и упражнений.

Ключевые слова: дидактические игры, компьютерные технологии, проектирование, педагогические условия, профессиональная подготовка.

Kuzemko L.V., Kuziavka I.V

Borys Grinchenko Kyiv University

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF PREPARATION OF THE FUTURE EDUCATORS FOR DESIGNING COMPUTER EDUCATIONAL GAMES FOR PRESCHOOLERS

Summary

The article is devoted to the problem of training teachers of preschool educational establishments given current trends of updates in content and technology of preschool education. The basic requirements for knowledge and skills of teachers on the implementation of computer technologies in work with preschool children and their formation mechanisms are revealed. Pedagogical conditions of their preparation for designing educational computer games and exercises are justified

Keywords: educational games, computer technology, design, pedagogical conditions, professional training.

УДК 373.015.31:6

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Курчій О.В., Цибулько Г.Я., Тютюнник А.О.

Донбаський державний педагогічний університет

У статті визначено сутність понять творчості та творчих здібностей. Досліджено літературні джерела та публікації у педагогічній періодичній пресі щодо зазначеної теми. Авторами докладно обґрунтовано актуальність та важливість проблеми розвитку творчих здібностей особистості. Проаналізовано педагогічні умови ефективної організації творчої діяльності учнів загальноосвітніх шкіл на уроках трудового навчання. Визначено методичні особливості формування творчих здібностей учнів на уроках трудового навчання.

Ключові слова: творчість, творча діяльність, творчі здібності, особистість, трудове навчання.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. На сучасному етапі розвитку держави, коли відбуваються глибокі та динамічні зміни у суспільстві, на передній план виступає акту-

альна проблема формування всебічно розвинутої особистості. Важливість розвитку соціально зрілої, творчої та працелюбної особистості, створення нової системи освіти, спрямованої саме на формування творчої особистості відзначено у Законі України

«Про освіту», «Про загальну середню освіту», у Державній національній програмі «Освіта («Україна XXI століття»).

Відтак, сьогодні сучасне суспільство потребує виховання особистості, яка здатна практично вирішувати різноманітні життєві проблеми та буде спроможною до самореалізації у різноманітних сферах власної життєдіяльності. Отже, актуальності набуває питання розвитку творчих здібностей учнів загальноосвітніх шкіл на уроках трудового навчання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. До проблеми розвитку творчих здібностей особистості, умов формування творчості та принципів творчої активності учнів зверталися відомі педагоги, психологи, науковці, вчені нашої країни та країн зарубіжжя. Питання теорії і практики навчання, виховання і розвитку особистості розглядають відомі вчені та педагоги: Ш. Амонашвілі, Ю. Бабанський, Г. Ващенко, В. Сухомлинський та ін. Проблеми та умови формування творчої особистості, принципи активності учнів загальноосвітніх шкіл досліджували: П. Авачев, В. Алфімов, І. Бех, М. Данилов, І. Зязюн, Т. Ільїна, В. Колітов, В. Моляко, В. Паламарчук, Г. Полякова, О. Савченко та ін.

Аналіз публікацій на сторінках педагогічної періодичної преси дає змогу зробити висновок, що проблема розвитку творчих здібностей учнів на уроках трудового навчання сьогодні є досить актуальною. Актуальність і значущість даного питання визначають: М. Алексахін, О. Барановська, А. Бровченко, О. Зайцева, Н. Когут, Д. Луп'як, О. Ногаляський, А. Терещук, Л. Щербіюк, З. Якубовський та ін.

Метою статті є визначення сутності поняття творчих здібностей і виявлення актуальних проблем розвитку творчих здібностей учнів на уроках трудового навчання у загальноосвітніх школах.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Останнім часом у сучасній освіті відбувається процес глибоких змін, який робить пріоритетною проблему розвитку креативної та творчої особистості і сприяє формуванню її творчого потенціалу. Отже, сьогодні розвиток творчих здібностей учнів є одним з основних питань, які постають перед освітою.

Проблема розвитку творчих здібностей учнів не може бути розв'язана без чіткого розуміння суті поняття «творчість», яке є досить складним оскільки його трактування залежить від соціальних установок та культурно-історичних умов розвитку суспільства й особистості зокрема.

В українському педагогічному словнику поняття «творчість» визначається, як продуктивна людська діяльність, здатна породжувати якісно нові матеріальні та духовні цінності суспільного значення» [7, с. 325].

У своїй публікації дослідник В. Андреев доводить, що творчість – це один із видів людської діяльності, направлений на розв'язання існуючих протиріч (розв'язання творчих задач) [1, с. 49]. Автор зазначає, що необхідні як об'єктивні – зовнішні чинники (соціальні, матеріальні), так і суб'єктивні – особистісні (знання, уміння, навички, творчі здібності та задатки). Тоді результат такої діяльності повинен містити не тільки новизну, оригінальність, особисту цінність, а й обов'язково мати позитивний характер.

Відомо, що вміння з елементів створити щось нове, комбінувати старе в нові співвідношення лежить в основі творчості. А необхідною умовою розвитку творчості є його різноманітні зв'язки з культурним цілим. На думку багатьох вчених та дослідників, ключовим носієм творчості є творча

особистість, важливими рисами та властивостями якої є: уміння відмовитися від загальноприйнятих шляхів і засобів вироблення проблеми, розвинена уява, цілісність сприйняття, наполегливість у доведенні запланованого до завершення [1].

Отже, в результаті вивчення літературних джерел встановлено, що творчість визначається як діяльність, що дає нові, уперше створені оригінальні продукти, які мають суспільне значення.

Обґрунтування поняття «здібності» позначає індивідуально-психологічні особливості людини, які є необхідною внутрішньою умовою її успішної діяльності [7]. Вони виявляються у навчанні, набутті людиною певних знань, вмінь та навичок.

Тоді як творчі здібності – це «синтез властивостей та індивідуальних особливостей індивідууму, що характеризують його відповідність до вимог конкретної творчої діяльності та зумовлюють ступінь його ефективності в даному виді діяльності» [1, с. 116].

Д. Луп'як у своїй публікації, визначаючи сутність поняття творчих здібностей зазначає, що це – здатність побачити, а точніше, знайти проблеми, мобілізувати необхідні знання для висунення гіпотез, створювати нові оригінальні продукти (відкриття, винаходи, розв'язки завдань тощо) [4, с. 33]. Автор доводить, що успішний розвиток творчих здібностей можливий лише за умовою застосування системи завдань, різноманітних за характером діяльності і ступенем складності, а також посилюючих і доступних для розуміння більшістю учнів.

Формування технічно та технологічно освіченої особистості, яка підготовлена до життя й активної трудової діяльності в умовах сучасного високотехнологічного суспільства є метою трудового навчання. При цьому формуються життєво необхідні знання, уміння та навички й повинні бути забезпечені умови для професійного самовизначення учнів, вироблені в учнів навички творчої діяльності, виховання культури праці тощо.

Л. Щербіюк щодо означеного питання говорить, що тільки в процесі праці можна стати творцем матеріальних і духовних благ [8, с. 20].

У своїх працях сучасні педагоги доводять власний педагогічний досвід і різні підходи до організації навчально-трудова діяльності учнів й забезпечення розвитку їх творчих здібностей на уроках трудового навчання у загальноосвітніх школах. Вони підкреслюють, що творчі здібності самі по собі не розвиваються і не гарантують творчих здобутків. Їх потрібно постійно мотивувати, тобто, розвивати творче мислення, уяву та бажання діяти. Отже, для виявлення та розвитку творчих здібностей учнів необхідною є керівна та направляюча робота вчителя, який повинен зацікавлювати учнів до пізнання, розвивати в них вміння та навички працювати й творчо, з інтересом ставитись до виконання поставлених завдань.

О. Зайцева [2] у своїй публікації підкреслює важливість вірно обраних форм та методів роботи з учнями на уроках трудового навчання, коли необхідно звертати увагу на застосування засобів, що активізують самого учня. Вона пропонує проведення ділових та рольових ігор, аналіз конкретних виробничих ситуацій, проблемний виклад матеріалу тощо. Авторка відмічає, що запропоновані методи актуалізують знання, отримані раніше, набувають нових, які сприяють формуванню стійкого професійного інтересу, активізують навчальний процес, виробляють необхідну мотивацію навчально-трудова діяльності.

Розвиток творчих здібностей учнів загальноосвітніх шкіл засобами ділової гри також пропо-

нує інший дослідник, О. Нагальський, доводячи, що саме вони сприяють залученню школяра до діяльного вирішення завдань і проблем. На думку автора: «Навчання засобами ділової гри сприяє здобуттю більш глибоких теоретичних знань, прийняттю оптимальних рішень, розвитку активності учня; відповідає інтересам того чи іншого учасника гри; спонукає творчо засвоїти матеріал і приймати, залежно від ситуації, правильні рішення» [5, с. 41].

Дослідник А. Терещук у своїй праці, розглядаючи методики, які б давали змогу дитині більш повно долучатися до творчості у процесі навчання, визначає нові методи розв'язку проблемних задач, до яких увійшли: метод мозкового штурму, морфологічний аналіз, метод фокальних об'єктів, основи теорії розв'язування винахідницьких задач та ін. На думку автора, в ідеальному випадку, учні мають навчитися бачити проблему, виходячи з власних потреб чи потреб суспільства, і, працюючи над цією проблемою, застосовувати вказані методи творчої діяльності [6].

Отже, загальновідомо, що під час навчання дитини у школі йде процес інтенсивного розвитку її творчих здібностей завдяки засвоєнню суспільно-історичного досвіду. Вчені доводять, що саме у цей період найважливішим є виявлення та стимулювання усіх видів діяльності, а зокрема й творчої.

Щодо зазначеного питання, З. Якубовський у своїй публікації підкреслює, що організовуючи розвиток творчих здібностей учнів, слід виходити з відомих психолого-педагогічних положень про те, що: здібності особистості виявляються і формуються в діяльності; розвиток особистості не відбувається за пасивного спостереження нею навчального процесу й основним стимулом розвитку здібностей особистості, у тому числі й творчих є інтерес [9, с. 11]. Автором запропоновано методику розвитку творчих здібностей учнів за допомогою різномірних карток-завдань, працюючи над якими, учні відкривають для себе щось якісно нове, досі їм невідоме, що не зустрічалося в практиці й викликає їх глибокий інтерес. У цьому випадку, саме інтерес виступає важливим мотиваційним стимулом навчально-трудої діяльності учнів.

Інший дослідник, Л. Щербіюк у своїй публікації «Розвиток творчих здібностей особистості під час створення зразків декоративно-ужиткового мистецтва» [8, с. 20] пов'язує трудову підготовку школярів з образотворчим мистецтвом, конструюванням, дизайном, що дає змогу формувати якості, необхідні працівнику в умовах сучасного виробництва, високоякісної праці. Отже, авторка доводить, що на меті є виховувати всебічно розвинуту особистість, яка

вміє використовувати набуті знання, закріплювати, систематизувати і розширяти їх; виражати своїм задум за допомогою малюнка, креслення, у тому числі зразків декоративно-ужиткового мистецтва.

Свій досвід роботи пропонує дослідник Д. Луп'як, звертаючи увагу на «необхідність ознайомлення учнів з елементами художньо-конструкторського проектування, під час якого вони не тільки копіюють моделі технічних пристроїв і художні вироби, а й вирішують більш складні завдання – створюють моделі і вироби за власним задумом» [4, с. 34]. Він зазначає, що під час виконання творчих проєктів школярі створюють щось нове, набувають нових знань та вмінь, створюють нові форми вдосконалення технології виконання роботи та ін. Таким чином, важливого значення у розвитку пізнавальних здібностей та інтересу в учнів набуває новизна результатів діяльності. На думку дослідника: «Саме творча діяльність учнів відіграє велику роль у розвитку пізнавальних здібностей школярів, розумовий розвиток яких не обмежується лише творчою діяльністю, пов'язаною з розв'язанням творчих задач».

Але, деякі педагоги поряд з позитивними сторонами розвитку творчих здібностей школярів виділяють й негативні, ті, що гальмують їх розвиток. Так, наприклад, З. Якубовський доводить, що «найвагомішими з труднощів є психолого-гносеологічні, які ґрунтуються на «здоровому глузді», інерції думки, стереотипності мислення» [9, с. 11]. Таким чином, досвід проведення такої роботи показує, що навіть невелике послаблення таких бар'єрів робить досить слабким вплив сил, що гальмують процес мислення учнів і надає їм змогу вирішувати задачі, які поставлені перед ними.

Висновки і пропозиції. Отже, проведений аналіз педагогічних досліджень дозволив нам сформулювати визначення понять «творчість» і «творчі здібності». Сьогодні, коли відбуваються кардинальні перетворення всієї галузі освіти, розглянута проблема доводить актуальність питання розвитку творчих здібностей учнів у сучасній шкільній освіті.

Досвід творчої діяльності, який учні мають засвоїти на уроках трудового навчання під час виконання різних завдань дозволяє їм набувати здібності, вчитися відмовлятися від старих стереотипів та набувати нових знань і вмінь й конструювати нові підходи до їх вирішення.

Таким чином, успішний розвиток творчих здібностей учнів загальноосвітніх шкіл на уроках трудового навчання виховує в них впевненість у своїх можливостях і здібностях завдяки застосуванню різноманітних та посилює для розуміння систем завдань.

Список літератури:

1. Андреев В.И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности: Основы педагогики творчества / Андреев В.И. – Казань: Изд-во КГУ, 1988. – 236 с.
2. Зайцева О. Творча діяльність як засіб розвитку професійних інтересів школярів у процесі трудового навчання / О. Зайцева // Трудова підготовка в закладах освіти. – 1999. – № 3. – С. 5-8.
3. Іващенко Н.А. Педагогічні умови організації навчально-творчої діяльності учнів старших класів / Н.А. Іващенко, Є.І. Коваленко / Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2012. – № 1. – С. 77-80.
4. Луп'як Д. Розвиток творчих здібностей учнів у процесі виготовлення художніх виробів з деревини. / Д. Луп'як // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2006. – № 6. – С. 33-36.
5. Нагальський О. Розвиток творчих здібностей учнів у процесі виготовлення художніх виробів з деревини / О. Нагальський // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2006. – № 4. – С. 41-45.
6. Терещук А. Методи творчої діяльності на уроках трудового навчання / А. Терещук // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2006. – № 1. – С. 19-23.
7. Український педагогічний словник / Под ред. С. Гончаренко, 1997.
8. Щербіюк Л. Розвиток творчих здібностей особистості під час створення зразків декоративно-ужиткового мистецтва / Л. Щербіюк // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2006. – № 3. – С. 20-22.
9. Якубовський З. Розвиток творчих здібностей учнів за допомогою різномірних карток-завдань / З. Якубовський // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2001. – № 2. – С. 11-14.

Курчий О.В., Цибулько Г.Я., Тютюнник А.О.
Донбасский государственный педагогический университет

РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ УЧАЩИХСЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО ОБУЧЕНИЯ

Аннотация

В статье определена суть понятий творчества и творческих способностей. Исследованы литературные источники и публикации в педагогической периодической прессе относительно данной темы. Авторами обстоятельно обоснованы актуальность и важность проблемы развития творческих способностей личности. Проанализированы педагогические условия эффективной организации творческой деятельности учащихся общеобразовательных школ на уроках трудового обучения. Определены методические особенности формирования творческих способностей учащихся на уроках трудового обучения.

Ключевые слова: творчество, творческая деятельность, творческие способности, личность, трудовое обучение.

Kurchii O.K., Tsybulko H.Ya., Tiutiunyk A.O.
Donbass State Pedagogical University

THE DEVELOPMENT OF THE PUPILS' CREATIVITY IN THE REGULAR SCHOOLS DURING ARTS AND CRAFTS LESSONS

Summary

The meaning of the creativity is determined in the article. The literature and the articles in the periodicals regarding this problem are investigated. The authors prove relevance and importance of the problem of the personal creativity development. The pedagogical arrangements of the effective management of the pupils' creativity in the regular schools during crafts and arts lessons are analyzed. The authors determine the methodical specifics of the pupils' creativity formation during arts and crafts lessons.

Keywords: creativity, creative activity, creative abilities, personality, crafts and arts lessons.

УДК 37.015.31:172.15:746.3:39

ВИСВІТЛЕННЯ ТРАДИЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ЗАСОБАМИ НАРОДНОЇ ВИШИВКИ У ПЕДАГОГІЧНОМУ ДОСВІДІ

Курчий О.В., Шилко Д.В.
Донбаський державний педагогічний університет

У статті визначено основні питання висвітлення у педагогічному досвіді традицій українського народу засобами народної вишивки. Авторами визначено актуальні питання національного виховання. Проаналізовано літературні джерела та публікації у педагогічній періодичній пресі щодо зазначеної проблеми. Докладно розглянуто історичні особливості народної вишивки. Значну увагу приділено особливостям народної вишивки у різних регіонах країни на прикладі рушника, як обрядової атрибутики.

Ключові слова: традиції, народна вишивка, педагогічний досвід, орнамент, кольорова гама.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Останнім часом великого значення для суспільства набуває питання національно-патріотичного виховання майбутнього покоління, що сприяє відродженню та підтримці подальшого розвитку кращих народних традицій. Саме це виховує в дітях любов до Батьківщини, формування національної свідомості та гідності, шанування української культури і традицій.

У Національній доктрині розвитку освіти України зазначено, що освіта має бути спрямована на втілення у життя української народної ідеї, що прищеплює любов до української мови та культури, повагу до народних традицій. Отже, актуальність питання використання традицій українського народу в освіті не викликає сумніву, тому як з давніх-давен українці намагалися зберегти національну свідомість та

патріотичний дух, передавати нащадкам багатство, що надбане народом за минулі роки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У галузі педагогіки низку питань, що стосуються необхідності вивчення та узагальнення досвіду українських народних традицій та правильного застосування принципу народності в процесі навчання і виховання у своїх працях розглядала велика кількість вчених, педагогів і дослідників. Значний внесок у розробку питань теорії і практики реалізації принципу народності здійснили класики педагогіки: А. Дістервег, Я. Коменський, І. Песталотці, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, К. Ушинський та інші. Важливе місце принципу народності в роботі школи відводили українські педагоги Г. Ващенко, Б. Гринченко, М. Драгоманов, О. Духнович, С. Русова та ін.

На сторінках педагогічної періодичної преси питання національних традицій та використання